

УДК 94(477:438):342.722

DOI <https://doi.org/10.33402/up.2026-20-09>**Марина КОВАЛЕНКО***кандидатка юридичних наук, доцентка, адвокатка*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0153-4613>*e-mail: bkmarina13@gmail.com*

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ПОЛЬСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ (XX–XXI СТ.)

У статті здійснено комплексний порівняльно-правовий аналіз розвитку правового регулювання недискримінації в правових системах України та Польщі протягом XX–XXI століть. Досліджено історичну трансформацію праворозуміння рівності: від формального закріплення рівності громадян перед законом у конституційних актах початку XX ст. до впровадження сучасних концепцій змістовної рівності та позитивних дій. Проаналізовано специфіку антидискримінаційного дискурсу в умовах тоталітарних режимів.

Окрему увагу приділено впливу європейської інтеграції на формування національних антидискримінаційних механізмів, зокрема імплементації директив ЄС та адаптації законодавства до стандартів Ради Європи. Зроблено висновок про поступове зміцнення інституційних гарантій рівності та перехід до активної політики подолання фактичної нерівності в українському та польському законодавстві крізь призму історичних змін.

Стверджено, що сучасний етап, після 1990-х рр., позначений поверненням до ліберальних стандартів, де принцип недискримінації став не просто юридичною нормою, а фундаментом правової держави. Європейська інтеграція виступала потужним зовнішнім стимулом, змусивши національні уряди прийняти комплексні антидискримінаційні закони та створити інституційні механізми захисту.

Ключові слова: Україна, Польща, історія, принцип недискримінації, правове регулювання, рівність, європейська інтеграція.

Аналіз історичного розвитку правового закріплення принципу недискримінації в межах української та польської правових традицій охоплює тривалу хронологічну перспективу, що відображає фундаментальні трансформації європейської правової думки. Протягом XX та початку XXI ст. Україна та Польща пройшли складний шлях трансформації правових систем: від тоталітарних та авторитарних режимів до інтеграції у європейський правовий простір. Цей процес не був лінійним і характеризувався періодами реформ, революційних зрушень та регресій у часи тоталітарних режимів. Україна та Польща, маючи спільне історичне коріння в правовій культурі Речі Посполитої, у XIX ст. опинилися в різних геополітичних умовах, що зумовило специфіку їхніх правових шляхів (Шандра, Аркуша, 2022). Проте у XXI ст. обидві країни знову об'єдналися навколо спільного вектора європейської інтеграції, що потребує гармонізації національного законодавства з високими стандартами Європейського Союзу (Литвин, 2017, с. 520–620).

Принцип недискримінації (non-discrimination) сьогодні визнається загальноновизнаним у праві Ради Європи. Проте його концептуальне наповнення суттєво

змінювалося протягом століття. Якщо на початку XX ст. йшлося переважно про формальну рівність громадян перед законом і захист прав національних меншин у багатоетнічних державах, то у XXI ст. акцент змістився на захист від непрямой дискримінації, забезпечення рівних можливостей і боротьбу з утисками за широким колом ознак, включно із сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю та станом здоров'я (Федорович, 2023).

Актуальність вивчення еволюції принципу недискримінації зумовлена декількома ключовими факторами. По-перше, в умовах глобалізації та посилення міграційних процесів захист прав меншин стає критично важливим для збереження соціальної стабільності. Польща, як повноправний член ЄС, та Україна, як країна-кандидат, стикаються з необхідністю постійного вдосконалення механізмів запобігання дискримінації за ознаками раси, етнічного походження, релігії, інвалідності, віку та сексуальної орієнтації (A comparative..., 2024). По-друге, сучасні виклики, як-от повномасштабна війна в Україні та спричинена нею масштабна міграційна криза, ставлять нові питання щодо недискримінації. Виникає потреба в аналізі правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні та українських біженців у Польщі крізь призму принципу рівного ставлення (Шелеп, 2024).

У контексті повномасштабного російського вторгнення на територію України питання недискримінації набуває додаткового виміру, оскільки захист прав вразливих груп, включно з внутрішньо переміщеними особами, стає частиною стратегії національної стійкості. Крім того, вимоги Угоди про асоціацію з ЄС і статус кандидата зобов'язують Україну до ретельного реформування антидискримінаційного законодавства, що робить порівняльний аналіз із досвідом Польщі надзвичайно цінним. По-третє, в обох країнах спостерігається певне напруження між ліберальними стандартами недискримінації та традиціоналістськими поглядами на певні сфери суспільного життя (наприклад, права ЛГБТІК+ чи репродуктивні права жінок) (Gerber, 2010, с. 33). Вивчення еволюції правового регулювання обраної теми дає змогу зрозуміти коріння виникаючих протиріч і знайти шляхи їхнього розв'язання на основі верховенства права та поваги до людської гідності.

Після відновлення незалежності Польщі в 1918 р. постала потреба у створенні правового фундаменту нової держави. Конституція 17 березня 1921 р. (т. зв. Березнева Конституція) була збудована на ліберально-демократичних цінностях: прямо проголошувала рівність усіх громадян перед законом (стаття 96) і скасовувала родові та станові привілеї. Важливим аспектом було забезпечення прав національних меншин. Стаття 109 Конституції гарантувала кожному громадянину право на дотримання своєї національності, плекання власної мови та національних особливостей. Це було надзвичайно важливо для держави, де значну частку населення становили українці, євреї, німці та білоруси. Проте на практиці реалізація цих принципів була ускладнена політикою «пацифікації» та намаганнями асиміляції, що демонструвало розрив між конституційними деклараціями та політичною реальністю (Протосавицька, 2021, с. 48; Литвин, 2017, с. 221–262).

Конституція Польської Народної Республіки 1952 р. базувалася на радянському зразку. Вона наголошувала на привілейованому стані робітничого класу та селянства, що де-факто створювало систему нерівності для інших верств суспіль-

ства. У ПНР існував лише один короткий артикул щодо свободи віросповідання, а церква піддавалася дискримінаційним обмеженням. Еволюція антидискримінаційного права в цей період була заморожена, а будь-які прояви боротьби за права меншин розглядалися як ворожа діяльність (Кагат, 2012).

У міжвоєнний період ХХ ст. Польща мала конституційні норми, що формально закріплювали рівність перед законом, однак практика застосування частково зберігала дискримінаційні риси щодо національних меншин (Witkowska-Chrzczonek, 2021, s. 420; Литвин, 2017, с. 305–336). Після Другої світової війни радянський вплив на правову систему Польщі призвів до загального декларування соціальної рівності, яке, утім, мало обмежений практичний ефект.

Марцін Вуйчик, аналізуючи стан польського антидискримінаційного законодавства, вказує на те, що витоки чітких положень про боротьбу з дискримінацією в польському законодавстві сягають поправок, внесених у 1997 р., зі значними змінами, що відбулися під час підготовки Польщі до членства в ЄС на початку 2000-х років. Отже, стаття 32 Конституції Польщі 1997 р. стала наріжним каменем сучасної польської правової традиції. Саме цим положенням визначено, що «ніхто не може бути дискримінований у політичному, соціальному чи економічному житті з будь-якої причини». Варто зауважити, що польський законодавець вибрав модель «відкритого переліку» ознак (використовуючи формулювання «з будь-якої причини»), що дає можливість судам гнучко реагувати на нові виклики. Це відрізняється від української моделі, яка хоч і має відкритий перелік («інші ознаки»), все ж акцентує увагу на конкретному списку. Наступні зміни 2003 та 2007 рр. ще більше узгодили польське законодавство зі стандартами ЄС, розширивши сферу охоронюваних характеристик і запровадивши нові концепції, як-от непряма дискримінація та розумне пристосування (Вуйчик, 2026).

В Україні 1917–1921 рр. також відбувався активний конституційний процес. Універсали Української Центральної Ради та Конституція УНР 1918 р. базувалися на ідеї рівноправності всіх громадян. Проголошувалося, що всі люди рівні перед законом і мають право на рівний захист. Навіть в умовах війни українські державні утворення намагалися закласти основи для захисту прав національних меншин (зокрема, через закон про національно-персональну автономію). Проте втрата незалежності та встановлення радянського режиму перервали цей демократичний розвиток (1918 – проголошення...).

Радянський період в Україні та соціалістичний період у Польщі характеризувалися специфічним підходом до рівності (Литвин, 2021). Проте саме в радянський період відбулося юридичне закріплення окремих аспектів рівності, які сьогодні вважаються стандартом. Наприклад, Конституція УРСР 1937 р. вперше юридично закріпила принцип рівноправності жінок і чоловіків (Чернота, 2014, с. 33). Конституція УРСР 1978 р. декларувала широкий спектр прав, включно зі свободою слова, зборів та недоторканістю особи, проте ці норми мали суто формальний характер і не захищали від дискримінації за політичними чи релігійними ознаками (Конституція, 1978).

Конституція України 1996 р. заклала фундамент для антидискримінаційного захисту. Стаття 24 проголошує, що громадяни мають рівні конституційні права і

свободи та є рівними перед законом. Вона містить перелік заборонених ознак дискримінації: раса, колір шкіри, політичні, релігійні та інші переконання, стать, етнічне та соціальне походження, майновий стан, місце проживання, мовні або інші ознаки. Окремо наголошено на забезпеченні рівності прав жінки і чоловіка через надання жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці. Крім того, стаття 52 Конституції закріплює рівність дітей у своїх правах незалежно від походження та від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним (Конституція України, 1996).

Варто зазначити, що справжня революція в антидискримінаційному праві обох країн відбулася завдяки зближенню з Європейським Союзом. Після вступу до ЄС у 2004 р. Польща зобов'язувалася імплементувати ключові антидискримінаційні директиви, що обумовило ухвалення закону від 3 грудня 2010 р. «Про впровадження деяких положень Європейського Союзу у сфері рівного ставлення» (так званий антидискримінаційний закон). Цей акт консолідував розрізнені норми та ввів чіткі визначення прямої та непрямой дискримінації, утиску (harassment) та сексуального утиску. Важливим нововведенням стало призначення Уповноваженого з громадянських прав (RPO) незалежним органом з питань рівного ставлення (Klausa, 2013).

Для України рушійною силою стало прийняття у 2012 р. Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», що було однією важливих умов Європейської Комісії (Про засади..., 2012). У 2022 р. Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульську конвенцію), що посилило захист жінок від насильства та дискримінації (Конвенція, 2011). Таким чином, поняття дискримінації як правового феномену сформувалося в європейській правовій думці в ХХ–ХХ ст., коли правові концепції почали приділяти увагу питанням рівності та заборони необґрунтованої диференціації осіб за різними ознаками. Цей розвиток став частиною ширших тенденцій у формуванні прав людини, рівності перед законом і недискримінації.

Принцип недискримінації сьогодні розглядається не просто як відсутність упередженого ставлення, а як активний обов'язок держави забезпечити рівні можливості для всіх членів суспільства. У вітчизняній і польській науковій думці співвідношення між рівністю та недискримінацією трактується через призму різних правових шкіл. Зокрема, Станіслав Погребняк визначає право на захист від дискримінації як фундаментальне право людини, наголошуючи на його основоположному характері в праві Ради Європи (Бачинська, 2017, с. 167).

Ольга-Марія Бачинська визначала поняття принципу недискримінації як «основоположної засади права, яка протидіє встановленню необґрунтованих відмінностей, винятків, обмежень чи переваг, які засновані на особливих характеристиках (змінних або незмінних, дійсних або припущених) особи чи групи осіб (захищених ознак), та має на меті утвердження рівності можливостей та результатів, справедливості й свободи в суспільстві» (Бачинська, 2019, с. 16).

Незважаючи на значний прогрес, українська та польська правові системи стикаються з викликами, що потребують подальшої еволюції принципу недискри-

мінації. Так, наприклад, обидві країни ратифікували Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю (Польща у 2012 р., Україна у 2010 р.). Проте імплементація принципу «розумного пристосування» залишається проблематичною. В Україні війна значно збільшила кількість людей з інвалідністю, що вимагає негайної перебудови інфраструктури та соціальних сервісів на засадах безбар'єрності (Anti-discrimination...).

Еволюція принципу недискримінації в українських і польських правових традиціях протягом ХХ–ХХІ ст. демонструє вражаючий шлях від формальних декларацій до складних механізмів змістовної рівності. На початку ХХ ст. обидві країни заклали демократичні основи рівності, які, проте, були зруйновані тоталітарними режимами. Радянська / соціалістична моделі запропонували ідеологічно забарвлену версію рівності, яка ігнорувала індивідуальну свободу та права меншин, однак створила певні засади для соціальної рівності (зокрема, гендерної), що мали довготривалий вплив на суспільну свідомість.

Сучасний етап, після 1990-х рр., позначений поверненням до ліберальних стандартів, де принцип недискримінації став не просто юридичною нормою, а фундаментом правової держави. Європейська інтеграція виступила потужним зовнішнім стимулом, змусивши національні уряди прийняти комплексні антидискримінаційні закони та створити інституційні механізми захисту.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Бачинська, О.-М. (2017). Співвідношення принципів недискримінації та рівності у праві. *Підприємництво, господарство і право*, 9, 165–168.

Бачинська, О.-М. (2019). *Принцип недискримінації і механізми його реалізації (теоретико-правові аспекти)* [дис. ... к-та юридичних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Репозитарій. https://scc.knu.ua/upload/iblock/8e6/dis_Bachynska%20O.-M.%20I..pdf

Вуйчик, М. (2026). Еволюція польського антидискримінаційного законодавства на робочому місці: погляд на трудове право в контексті нормативних актів Європейського Союзу (ЄС). *Labour Law and Social Security Law in Central and Eastern Europe*. Switzerland: Springer cham publisher location, 55–80. https://doi.org/10.1007/978-3-032-04496-9_4

Гербер, А. (2010). The letter versus the spirit: Barriers to meaningful implementation of gender equality policy in Poland. *Women's Studies International Forum*, 33(1), 30–37. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2009.11.007>

Карпат, К. (2012). Porównanie konstytucji PRL z konstytucją III RP. *Wrota historii*. <https://wrotahistorii.pl/xx-wiek/prl/porownanie-konstytucji-prl-z-konstytucja-iii-rp/>

Клауса, В. (2013). *Różni, ale równi: Prawo a równe traktowanie cudzoziemców w Polsce*. <https://interwencjaprawna.pl/wp-content/uploads/rozni-ale-rowni.pdf>

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція). (2011). *Рада Європи*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text

Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки. (1978). *Ліга Закон*. <https://ips.ligazakon.net/document/T000000>

Конституція України. (1996). *Відомості Верховної Ради України*, 30, ст. 141. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

Литвин, М. (2017). (ред.). Українсько-польські відносини. Новітня доба. НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів.

Литвин, М. (2021). (ред.). За свободу: українсько-польський діалог та спроби порозуміння. Львів, 507–534.

Протосавіцька, Л. (2021). Ліберально-демократичні цінності польської Конституції 1921 р. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 64, 46–50. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.64.8>

Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України № 5207-VI від 06.09.2012. *Верховна Рада України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

1918 – проголошення Конституції УНР. (n.d.). Український інститут національної пам'яті. <https://uinp.gov.ua/istychnyu-kalendar/kviten/29/3488>

Федорович, І. (2023). *Roadmap for Anti-Discrimination Legislation in Ukraine. Summary*. Kyiv: UNDP. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-roadmap-anti-discrimination-summary.pdf>

Чернота, Д. (2014). Щодо особливостей праці жінок: історико-правовий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 10-1 (2), 32–34.

Шандра, В., Аркуша, О. (2022). Україна в XIX столітті: людинність та імперії. Київ, 19–168.

Шелеп, Ю. (2024). Від «ніхто крім нас про цю війну не розповість...» , до «найбільше турбує самотність...»: досвіди громадських ініціатив переселенців у польському середовищі. *Українські маркери історії Польщі: трансформації другої половини XX – початку XXI століття*. Львів, 454–471.

Anti-discrimination in Ukraine – rapprochement with Europe. (n.d.). *European Disability Forum*. <https://www.edf-feph.org/anti-discrimination-in-ukraine-rapprochement-with-europe/>

Comparative analysis of non-discrimination law in Europe. (2024). *Migpol Group*. <https://www.migpolgroup.com/wp-content/uploads/2025/04/a-comparative-analysis-of-non-discrimination-law-in-DS0125080ENN.pdf>

Witkowska-Chrzczonowicz, K. (2021). Interwar and contemporary Poland: A comparison of the protection of minority rights in the Second and the Third Polish Republics. *Comparative Law Review*, 27, 407–422. <https://doi.org/10.12775/CLR.2021.018>

REFERENCES

Bachynska, O.-M. (2017). Spivvidnoshennia pryntsyypiv nedyskryminatsii ta rivnosti u pravi. *Pidpriemnystvo, hospodarstvo i pravo*, (9), 165–168. (in Ukrainian).

Bachynska, O.-M. (2019). Pryntsyyp nedyskryminatsii i mekhanizmy yoho realizatsii (teoretyko-pravovi aspekty) [dys. ... k-ta yurydychnykh nauk, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka]. Repozytarii. https://scc.knu.ua/upload/iblock/8e6/dis_Bachynska%20O.-M.%20I..pdf (in Ukrainian).

Vuichyk, M. (2026). Evoliutsiia polskoho antydyskryminatsiinoho zakonodavstva na robochomu misti: pohliad na trudove pravo v konteksti normatyvnykh aktiv Yevropeiskoho Soiuzu (IeS). *Labour Law and Social Security Law in Central and Eastern Europe*. Switzerland: Springer cham publisher location, 55–80. https://doi.org/10.1007/978-3-032-04496-9_4 (in Polish).

Herber, A. (2010). The letter versus the spirit: Barriers to meaningful implementation of gender equality policy in Poland. *Womens Studies International Forum*, 33(1), 30–37. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2009.11.007> (in Polish).

Karpat, K. (2012). Porównanie konstytucji PRL z konstytucją III RP. *Wrota historii*. <https://wrotahistorii.pl/xx-wiek/prl/porownanie-konstytucji-prl-z-konstytucja-iii-rp/> (in Polish).

Klaus, V. (2013). *Różni, ale równi: Prawo a równe traktowanie cudzoziemców w Polsce*. <https://interwencjaprawna.pl/wp-content/uploads/rozni-ale-rowni.pdf> (in Polish).

Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavyshechamy (Stambulska konventsiiia). (2011). *Rada Yevropy*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (in Ukrainian).

Konstytutsiia (Osnovnyi Zakon) Ukrainskoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliki. (1978). *Liha Zakon*. <https://ips.ligazakon.net/document/T000000> (in Ukrainian).

Konstytutsiia Ukrainy. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, st. 141. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (in Ukrainian).

Lytvyn, M. (2017). (Ed.). *Ukrainsko-polski vidnosyny. Novitnia doba*. NAN Ukrainy, Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha. Lviv (in Ukrainian).

Lytvyn, M. (2021). (Ed.). *Za svobodu: ukrainsko-polskyi dialoh ta sproby porozuminnia*. Lviv, 507–534.

Protosavitska, L. (2021). Liberalno-demokratychni tsinnosti polskoi Konstytutsii 1921 r. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo*, 64, 46–50. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.64.8> (in Ukrainian).

Pro zasady zapobihannia ta protydii dyskryminatsii v Ukraini: Zakon Ukrainy № 5207-VI vid 06.09.2012. *Verkhovna Rada Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (in Ukrainian).

1918 – proholoshennia Konstytutsii UNR. (n.d.). Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty. <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/kviten/29/3488> (in Ukrainian).

Fedorovych, I. (2023). *Roadmap for Anti-Discrimination Legislation in Ukraine. Summary*. Kyiv: UNDP. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-roadmap-anti-discrimination-summary.pdf> (in Ukrainian).

Chernota, D. (2014). Shchodo osoblyvostei pratsi zhinok: istoryko-pravovyi aspekt. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, 10-1 (2), 32–34 (in Ukrainian).

Shandra, V., Arkusha, O. (2022). *Ukraina v XIX stolitti: liudnist ta imperii*. Kyiv, 19–168 (in Ukrainian).

Shelep, Yu. (2024). Vid «nikhto krim nas pro tsiu viinu ne rozpovist...», do «naibilshe turbaie samotnist...»: dosvidy hromadskykh initsiatyv pereselentsiv u polskomu seredovyschi. *Ukrainski markery istorii Polshchi: transformatsii druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia*. Lviv, 454–471 (in Ukrainian).

Anti-discrimination in Ukraine – rapprochement with Europe. (n.d.). *European Disability Forum*. <https://www.edf-feph.org/anti-discrimination-in-ukraine-rapprochement-with-europe/> (in Ukrainian).

Comparative analysis of non-discrimination law in Europe. (2024). *Migpol Group*. <https://www.migpolgroup.com/wp-content/uploads/2025/04/a-comparative-analysis-of-non-discrimination-law-in-DS0125080ENN.pdf> (In English).

Witkowska-Chrzczonowicz, K. (2021). Interwar and contemporary Poland: A comparison of the protection of minority rights in the Second and the Third Polish Republics. *Comparative Law Review*, 27, 407–422. <https://doi.org/10.12775/CLR.2021.018> (in Polish).

Maryna KOVALENKO

PhD in Law, Associate Professor, Attorney

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0153-4613>

e-mail: bkmarina13@gmail.com

HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE LEGAL REGULATION OF NON-DISCRIMINATION IN UKRAINIAN AND POLISH LEGISLATION (XX–XXI CENTURIES)

The article provides a comprehensive comparative legal analysis of the development of anti-discrimination regulation within the legal systems of Ukraine and Poland throughout the twentieth and twenty-first centuries. It examines the transformation of the legal understanding of equality, from the formal constitutional recognition of equality before the law in the early twentieth century to the introduction of contemporary concepts of substantive equality and positive action. The study also analyses the specific features of anti-discrimination discourse under totalitarian regimes.

Particular attention is paid to the impact of European integration on the formation of national anti-discrimination mechanisms, including the implementation of EU directives

and the adaptation of domestic legislation to the standards of the Council of Europe. The conclusion is made about the gradual strengthening of institutional guarantees of equality and the transition to an active policy of overcoming actual inequality in Ukrainian and Polish legislation through the prism of historical changes.

It has been argued that the current stage, after the 1990s, is marked by a return to liberal standards, where the principle of non-discrimination has become not just a legal norm, but the foundation of the rule of law. European integration has been a powerful external stimulus, forcing national governments to adopt comprehensive anti-discrimination laws and create institutional mechanisms for protection.

Keywords: Ukraine, Poland, history, principle of non-discrimination, legal regulation, equality, European integration.

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.04.2026

Стаття поширюється
на умовах ліцензії
відкритого доступу CC BY 4.0